

---

 Književna poročila
 

---

Iz teh edinih in nobenih dragih nagibov je bil napisan tudi moj protest v 12. številki lanskega letnika «Ljubljanskega Zvona» pod naslovom «Slovenska kritika». Ta protest, ki v svojem drugem odstavku zavrsta pretirano enostransko in krivično recenzijo «Veronike» izpod peresa Jož. Vidmarja, je i pri avtorju te recenzije i pri uredniku «Dom in sveta» Fr. Koblarju, kjer je Vidmarjeva ocena izšla, naletel na hudi odpor, tako da sta v 1. številki letošnjega «Dom in sveta» naslovlila na podpisane dve poslanici pod naslovom «Pravda o Veroniki Deseniški». V kolikor se te njune odgovora zaletavata ob podpisanega kot osebo in urednika, si seveda v tem listu ne izstim prostora, da bi odgovarjal nánja.<sup>2</sup> Odgovarjati hočem na kratko samo na stvarne očitke in nepravne podtikanja.

(Konec prihodnjš.)

Fran Albrecht.

Janko Kersnik, Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flerš. Z risbami okrasil Anton Gojmir Kosa. V Ljubljani 1924. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

XVII. zvezek lepe zbirke «Slovenski pesniki in pisatelji», ki jo izdaja za mladino Učiteljska tiskarna, je posvečen Janku Kersniku.

V uvodu so prva tri poglavja, ki govorijo o Kersnikovem življenju, napisana z ljubeznijo, spretno in zanimivo. Prireditelja sta za ta življenjsko vesno uporabila dosedanja literatura, posebno Prijateljovo monografijo. Slabše je četrto poglavje, ki označuje Kersnika kot pisatelja; slabi motivo v njem nepotrebna ponavljanja. Mnogo stvari, ki so jih svedeli že v biografiji, izdajatelj tu kaj še enkrat razlagata, včasih skoraj z istimi besedami kakor prvič. Tako slišimo o obnovitvi in sprejetju Stritarjevega «Zvona» trikrat (XXXVII, LIV, LXIII), podobno o založbi «Berite Novice» (XXXIII, LXIV, LXXKV), o ustanovitvi «Ljubljanskega Zvona» dvakrat (LV, LXV), o usodi «Muhaških pisem» istotako dvakrat (LXII,

<sup>2</sup> Konstatirati je vendar treba, da Vidmar vedoma in namenoma piše neresnico. Neresnica je, ko trdi, da se jaz nisem upal natisniti njegove kritike dr. Prijatelja knjige «Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma». Te kritike nisem mogel priobčiti, ker je bila njegova obsodba knjige zame enostranska in podprta z nezadostnimi dokazi (dokazov, ki mi jih je Vidmar dopovedoval privatno, nisem mogel vpoštovati. Naj bi jih bil napisal). Moj pravni čut pa mi veli, da je treba za to, da koga obsodiš, tehtnejših razlogov, nego za to, da ga oprostiš. Da bi Vidmarjevo obsodbo natisnil, bi moral Prijateljovo knjigo sam temeljito preštudirati in premisliti ter hkratu priobčiti svoje mnenje, da bi tako bila slika popolna in pravična. To sem mu povedal. Zato je ta njegova trditve na samo abotna, marveč naravnost zlobna in absurdna prav tako, kakor če bi trdil, da se nisem upal natisniti kritike zaradi založnice knjige — Tiskovne zadruga. — Neresnica je nadalje, da sem jaz «Mir. Jarca» zavoilje osebnih čenč proglašil za frazerja. Ta trditve še ni več samo zlobna, marveč perfidna v največji meri in kot taka označuje pisca, ki mu je znano, da sem v lanskem letniku «Ljubljanskega Zvona» baš zato odklonil Jarčeve daljše prispevke, ker sem se uveril, da ta mladi pisatelj, o katerem sem upel, da nam postane kdaj dober novakot, ne napreduje, marveč nazaduje; točneje: da preveč piše. (O Jarčevih verzih in drobnih pesnikvah nisem govoril.) — Kónčno naj Vidmar kar naravnost pove, kdaj, kje in kako sem jaz Juže. Kozaka primerjal z Dostojevskimi. Naposled je preznačilno za Vidmarja, da spravi v javno literarno polemiko neke privatne neobvezne pogovore (Župančič o Podbevčaku) in neke neslomeščanske zakulisne spletko. Ampak to dela veak neslomeščanski intelekti

Op. etc.

---

*Književna poročila*


---

LXXV) itd. Kersnikovo predavanje o poeziji dne 4. marca 1877. l., «kjer je prvič javno in jasno obrazložil svoje in svojih prijateljev nazore o slovstvu in umetnosti, ki so se jako razlikovali od tedanjih starejših pisateljev in pesnikov», se omenja na dveh mestih (XXX, LXIV), iz nobenega pa ne zremo, v čem so prav za prav bile te razlike. Vse te in podobne pomanjkljivosti v oblikovanju snovi so morda malenkostne, vendar trpi vsled njih celotna slika na enotnosti in ubranosti, mestoma pa postaja naravnost razblinjena. Čitatelj ima tuintam vtis, da je del nabranega gradiva ostal tako rekoč izven zgradbe, katero naj bi pomagal tvoriti. Enotnejša zasnova načrta in preciznejša, bolj ekonomična izvedba (zlasti slednje!) bi bila založbi prihranila najmanj eno tiskovno polo, delo samo pa bi bilo znatno pridobilo na plastičnosti in zaokroženosti.

Drugo vprašanje pa je seveda, ali je tak obsežen uvod (95 strani!) v mladinski izdaji, ki prinaša le odlomke pisateljevega dela, sploh na mestu. Po mojem mnenju bi bilo pravilneje, uvodno karakteristiko po možnosti prilagoditi izbranemu tekstu. Ako se n. pr. iz vsebinskih razlogov «Dekliške pesmi» niso mogle sprejeti v zbirko, tudi nima pravega zmisla, trditi v uvodu, da so te pesmi «najlepše, kar je (Kersnik) napisal v vezani besedi» (LXIII). Podobno neskladnost sem našel v obravnavi «Očetovega greha»: v tolmaču pravita prireditelja, da je prvo poglavje te povesti «eno (!) najsilnejših in najboljših prizorov sploh izpod Kersnikovega peresa» (402), v tekstu pa, žal, ravno tega pohvaljenega poglavja ni. Vse take trditve, ki segajo preko okvira zbirke, naj bi rajši izostale, četudi so same na sebi resnične.

Izbrano je gradivo tako, da so povesti za ljudstvo in krajše stvari podane več ali manj v celoti, romani in novele pa samo v odlomkih; te odlomke pojasnjuje tolmač, ki na kratko pripoveduje vsebino dotičnih del. Gotovo je to le skromen nadomestek izvirnika, a v izdaji, kakor je naša, bi bilo problem težko rešiti drugače in bolje. Izbera je prirediteljema po večini uspela. Vendar bi jaz na njunem mestu črtal vsaj polovico sprejetih pesmi, ker so brez vrednosti, in istotako del podlistkov. O teh je dr. Prijatelj celo v celotni izdaji Kersnikovih spisov (V, 353) imel pomislek, ali naj jih priobči; tem bolj velja to za mladinsko izdajo. Za pravilno razumevanje Kersnikovih podlistkov je treba često do najmanjših podrobnosti poznati takratne politične, kulturne in družabne razmere, kar bi zahtevalo silno obsežen komentar; in bojim se, da bi mlademu čitatelju, ki mu je knjiga predvsem namenjena, tudi kljub takemu komentarju ostala stvar še vedno težko dostopna. Brez komentarja pa že celo! Kdo n. pr. bo razumel l. «nedeljsko pismo» (336 do 339), ko nikjer ni povedano, čigavo je bilo geslo: «Vse za narod, omiko in svobodo!» in proti komu je bilo naperjeno? Naj bi se bila prevzela v tolmač vsaj Prijateljeva razlaga iz Kersnika V, 370!

Tolmač je obsežen in vsebuje mnogo zanimivih, deloma doslej še neznanih podatkov. Pri razlagi tujk pa postopata prireditelja precej neenakomerno. Razlagata večasih izraze, ki bodo večini itak znani (n. pr. šolmašter, urlaub, žmah...), molče pa gresta mimo besed, kakor so prolog (37), klasičen (37), resignacija (51), kotiljon (56), statist (61), klovn (61), praktični realizem (331), ameriško realističen (347), votant (353) itd. Ne vem tudi, kaj naj si mladina misli ob «svaku Kronosu» (345), ko niti Kersnik ni vedel, da Goethejev «Schwager Kronos» ni s v a k, ampak v o z n i k (postiljon) Kronos. V nekaterih primerih besede niso razložene tam, kjer se nahajajo prvič, ampak šele pozneje, n. pr. kadrilja in tarok šele k str. 115., dasi jih srečamo že na str. 56. Netočno je, da bi bil Stadtpark drevored (411).

---

*Književna poročila*


---

Izmed drugih pomot, ki sem jih našel v knjigi, omenjam predvsem fatalni lapsus v uvodu (XXXVIII), kjer se trdi, da je za volitve leta 1883. postavljali kandidate «še vedno enotni narodni volilni odbor v Ljubljani s starim dr. Janczom Bleiweisom na čelu», kar seveda ni mogoče; kajti Bleiweis je že leta 1881. umrl. Da se je Jenko porodil leta 1836. (367), «Triglav» pa ustanovil leta 1873. (374), sta pač tiskovni pomoti. Prirediteljema na rovaš pa gre, ako čitamo o romanu «Na Zerinjah», da ga «je posvetil pisatelj svoji tedanji nevesti in poznejši soprog (baronici Ani)» (398), in si pri tem zaradi nerodne stilizacije seveda ne moremo misliti drugega, ko da je Kersnikova nevesta bila baronica Ana. (.)

Keršnikovo besedilo je pridržano po večini precej verno. Izpremembe, ki sem si jih zabeležil, so večinoma brezpomembne (tuintam je kaj izpuščenega, deležniki so često nadomeščeni s stavki); krivo pa je podano sledeče mesto v «Agitatorju» (53): «Hrast se je nasmehnil. «Mogoče,» je pritrtil šefu, «a tja moramo vsekakor.» Te besede govori Hrast svojemu koncipientu Korenu (v originalu stoji tam «onemu»), ne pa šefu; kajti šef je Hrast sam.

S temi popravki delu nočem kratiti vrednosti. Pomudil sem se ob njem nekoliko podrobneje ravno zaradi tega, ker je v celoti dobro in uspelo

*Janko Glaser.*

**M. Kabaj, Cerkniško jezero in okolica.** S 24 slikami in 1 zemljevidom. Uredil Fr. Sterlè. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 1925, str. 75.

Domoznanstvo je zadnje čase pri nas silno zanemarjeno. Bili pa so časi, ko je bila ta lepa in koristna stroka prav krepko zastopana. Da, izkristalizirala se je bila celo do par knjižnih serij, zemljepisnih in zgodovinskih opisov. Naj omenimo samo zgodovine farâ ljubljanske škofije in opise okrajnih glavarstev, ki sta jih sestavljala duhovništvo in učiteljstvo včasih kar kolektivno. Toda danes, ko so šole v par letih tolikokrat menjale svoje učno osebje, danes so vsa ta dela kot učni pripomočki za pouk domoznanstva po večini obsojena na zaprašeno pozabljenost. In če katerega starejših učiteljev dvigne lokalni patriotizem, da ponovno opisuje svoj okoliš, tedaj se tudi on ne ozira na dela, ki so jih objavili o isti snovi drugi pisatelji pred njim. To je pred leti ugotovil F. Seidl, a isto moramo zopet poudariti tudi mi z odkritim obžalovanjem, da stvar še vedno ni krenila na bolje.

Več ljudi več vidi. Ta naš zlati rek velja za inteligenco po deželi, za moč, ki sta jih vsakdanje življenje in prosvetno delo pripela na isti kraj naše zemlje. Saj marsikoga izmed njih ni doletela sreča, biti ob pravem času na pravem kraju in mestu, da bi mogel opazovati vse mnogotere pojave v prirodi svoje okolice in prisluhniti vsem mnogoterim spoznanjem, ki se nabirajo v budni tradiciji avtohtonega prebivalstva. Zaradi tega moramo zahtevati od vsakega novega opisovalca, da pozna literaturo o predmetu, da v njej zbrano gradivo kolikor mogoče pomnoži in obogati z novimi vprašanji, potem pa vse skupaj kritično predela in umno razvrsti. In če je učitelju z dežele Ljubljana že preveč od rok, ima dovolj blizu okrajno učiteljsko knjižnico, kjer mu je prav gotovo na razpolago kako delce iz domoznanstva njegovega kraja. V tem oziru je vsak izgovor nedopusten. Da se zopet sklicujemo na starosto F. Seidla: «Vsak pisatelj — bodisi, da piše le za strokovne kroge, ali pa da poučuje v poljudni obliki omikance sploh — se mora ravnati pa načelu, ki je dandanes uveljavljeno že povsod, koder čislajo napredek.»

Od kraških predelov slovenske zemlje je Cerkniško polje s svojimi ojezeritvami stalo pač vedno najbolj v ospredju znanstvenega interesiranja. Številne nemške razprave o njem, posebno važnejše iz zadnjih desetletij, so nam bolj ali